

Hørings­sva­r fra Norges Bygdekvinne­lag

NOU 2011:4 Mat, makt og avmakt

- Om styrkeforholdene i verdikjeden for mat

Oslo, 28.11.11

Vi viser til brev fra Landbruks- og matdepartementet datert 7.7.2011 med invitasjon til å komme med hørings­sva­r på NOU 2011: 4 ”mat, makt og avmakt – om styrkeforholdene i verdikjeden for mat”.

Som organisasjon representerer Norges Bygdekvinne­lag bevisste forbrukere som ønsker lokal mat, sesongmat, mat med god kvalitet og tilstrekkelig informasjon om matvarer. Med dette som utgangspunkt er vi positive til at regjeringen har satt ned en gruppe for å se på styrkeforholdene i matkjeden. Dette er et tema Norges Bygdekvinne­lag har vært opptatt av i flere tiår allerede, både på vegne av forbrukere og produsenter.

Kjedene har svært mye makt over både produsenter og forbrukere gjennom å ha 99 pst. markedsandel for matvarer. Utredningen tar for seg begrepet ”høstjakta” (kapittel 3, 6 og 7.1), som brukes om forhandlingene mellom grossister og matvarekjedene. Rapportens konklusjon er klar på at dagens system der leverandører og produsenter forhandler med fire matvarekjeder gjør det vanskelig for små produsenter å sikre seg tilgang til det norske dagligvaremarkedet. Det fører videre til at forbrukernes valgmuligheter i all hovedsak begrenses til noen få nasjonale merkevareprodusenter og kjedenes egne merkevarer.

I dette markedet har produsenter liten tilgang til å selge sine egne varer som merkevarer, for eksempel lokale spesialiteter. I stedet er mange nødt til å levere råvarer til større produsenter, både store merkevarer og kjedenes egne merkevarer. Norges Bygdekvinne­lag mener dette er problematisk for både forbrukere og produsenter. Det fører til at vi får mindre mangfoldig utvalg av lokale spesialiteter og spesielle produkter, og mindre mulighet for å fremme sesongvarer.

Norges Bygdekvinne­lag støtter utvalgets anbefaling om å gjøre merking av opprinnelse og produksjonsmåte obligatorisk (kapittel 7.4). Dette er særlig viktig med tanke på kjedenes egne merkevarer (EMV), som har mangelfull merking. Kjennskap til opprinnelse og produksjon er svært viktig for at forbrukerne skal kunne ta informerte valg, og denne rettigheten må sikres gjennom lov - på tross av at verken kjedene selv eller produsentene av EMV har interesse av å offentliggjøre produksjonsmåte og opprinnelse i mange tilfeller. Bevisste forbrukere som ønsker å kjøpe varer på grunnlag av en overbevisning må få informasjon om for eksempel kjedenes eget syltetøy er produsert av norske bær eller produsert i et annet land. Godt merket innholdsfortegnelse og oversikt over råvarer er avgjørende for allergikere og andre med spesielle behov. Norges Bygdekvinne­lag mener en dagligvareportal vil være positivt for forbrukerne (jf. kapittel 7.3). Forbrukerne vil få mer fokus på det gode utvalget, som finnes innen dagligvarehandelen og ha bedre mulighet til å ta informerte valg.

Dumping (salg med tap) må lovreguleres, og det må gjøres ulovlig å selge varer med tap (jf. kapittel 7.1). Det må gjøres unntak fra regelen for varer som er i ferd med å gå ut på dato for å begrense kasting av mat, som er et stort problem og for salg til villedige formål. Norges Bygdekvinne­lag mener i utgangspunktet ikke at det må gjøres

Norges Bygdekvinne­lag

Besøksadresse: Schweigaardsgate 34 B,

Postadresse: PB 9358 Grønland, N-0135 OSLO

E-post: post@bygdekvinnelaget.no • www.bygdekvinnelaget.no

The Norwegian Society of Rural Women

unntak for sesongsalg fordi de negative konsekvensene (som priskrigen på ribbe i 2010) kan utveie de mulige positive konsekvensene (for eksempel for økt salg av norske epler og grønnsaker i sesong). Vi ønsker allikevel en uavhengig utredning av spørsmålet velkommen. Norges BygdekvinneLag er positive til flertallet i utvalgets anbefaling om å opprette et ombud for handel.

Norges BygdekvinneLag støtter utvalgets mindretall som mener det er behov for en utredning av lovregulering av eierskap (kapittel 7.6). BygdekvinneLaget er enige i begrunnelsen til mindretallet om at en slik lov kan sikre en uavhengig matsektor som både gir forbrukere større valgmulighet og forenkler produsenters tilgang til markedet. Norges BygdekvinneLag mener det er tydelig at konkurransetilsynet ikke fungerer optimalt i matmarkedet, og mener konkurransetilsynet må styrkes. Konkurranseloven bør vurderes på ny.

Med vennlig hilsen

På vegne av Norges BygdekvinneLag

Margunn Nedrebø
Leder i Kultur- og Bygdepolitisk utvalg

Brita Brekke
Fung. Generalsekretær